

တၢ်ကစီၣ်သဘျူလၢကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝီၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်
လါအံၤဖျၢၣ် ၂၆သီ, ၂၀၀၆န့ၣ် / ခုၣ်အံၤအံၤက့ၢ် #၂၀၀၆န့ၣ် -F2

တၢ်ထံၣ်လိာ်သံက့ၢ်သံဒီးလိာ်သးဒီး နအဖ ဖိသၣ်သုးဖိ

ဖဲ လါမးဂး ၂၀၀၁န့ၣ်, ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝီၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်ထုးထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါလၢအမ့ၢ် Abuse Under Orders ဒီးအိၣ်ဒီးတၢ်မၤနီၣ်လၢအမ့ၢ်
သုးဖိအသိဒီးအတၢ်အိၣ်မုၢ်အိၣ်ဂၢၤလၢနအဖဒီးဒံၣ်ခ့ၣ်ဘၣ်အုၣ်အသုးမ့ၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ထံၣ်လိာ်သံက့ၢ်သံဒီးအါတက့ၢ်မ့ၢ်ဝဲသုးဖိလၢ
အယုၢ်ပူၤဖျါအသးတဖၣ်, ဒီးဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ် နအဖအ တၢ်အိၣ်တၢ်မၤနီၣ်လၢသုးဖိအတၢ်အိၣ်မုၢ်အိၣ်ဂၢၤတဖၣ်, အါတက့ၢ်ဖိသၣ်, ဒီး
သုးမ့ၢ်တဖၣ်မၤအါမၤနးအကစၢ်ဒၣ်ဝဲသုးဖိဖဲပုၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါတဖၣ်ဂုၢ်န့ၣ်ဝဲအဝဲသုၣ်ကစၢ်အလီၢ်အလးဒီးအပုၤသုးဖိသုၣ်တဖၣ်လၢအ
ကစၢ်တဂၤအဂီၢ်ဒၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ပိာ်ထွဲထီၣ်အခဲဖဲ ၂၀၀၂န့ၣ်, နကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝီၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ် အတၢ်ဟံၣ်ဖျါ " My Gun Was as Tall as Me":
Child Soldiers in Burma, သုးဖိသၣ်ကအိၣ်ဝဲ ၇၀,၀၀၀ ဂၤ(၁၈န့ၣ် အဖိလၢ) ဖဲကီၢ်ပယီၤသုးမ့ၢ်ပူၤ, ဒီးဟူထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ချၢ
ဒီဘၣ်လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤန့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်မၤအါမၤသီဖိသၣ်သုးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ယးတၢ်ဂ့ၢ်ကိတခါအံၤတၢ်သ့ၣ်ညါအါအါထီၣ်ဒီးဘိမ့ၢ်စၢ
ဖိၣ်ကရၢအနီၣ်ခိၣ်ကျၢၢ် တဲဝဲဒၣ်လၢကဟံၣ်ယုာ်ကီၢ်ပယီၤလၢအမ့ၢ်တၢ်အိၣ်သးလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်မိၣ်လၢအမ့ၢ်အသ့ဝဲဒၣ်ဖိသၣ်
တဖၣ်လၢကကဲသုးအယိန့ၣ်လီၤ. တၢ်ထုးထီၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါတဘျုးအံၤဒီးတၢ်ဆၢဆူ ဟီၣ်ခိၣ်ဘိမ့ၢ်စၢဖိၣ်ဘၣ်ဘၢကိးကး အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

Secretary Council တဟံးန့ၢ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂၤနီၣ်တမံၤဒီးဘၣ်. ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ချၢဒီဘၣ်သ့ၣ်ပိာ်သးဝဲဒၣ်လၢနအဖအတၢ်သမာဝဲလၢအပူၤ
သုးဖိ ဖိသၣ်တအိၣ်လၢသုးမ့ၢ်ပူၤဘၣ်.ဝံၤဒီးဟ့ၣ်လီၤဝဲဒၣ် "Committee for Prevention Of the Recruitment of Minors in Armed
Forces" အမူဒါလၢကဟ့ၣ်နီၣ်လီၤတၢ်ကစီၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလါဖျါတြုၤအါရဲၤ ၃သီ, ၂၀၀၅န့ၣ်, ကမံးတံာ်အတၢ်အိၣ်ဖိၣ်လိာ်ဘျီတဘျီ ဖဲ
ဝုၢ်တက့ၢ်အပူၤဒီးဒုးန့ၣ်ဝဲဒၣ်လၢကီၢ်ပယီၤကွဲၤဟူဖျါ, ဒီးကမံးတံာ်အတၢ်ပညိၣ်နီၣ်ကီၢ်ဖျါဂ့ၢ်က့ၢ်ဝဲဒၣ် နအဖ အ သုးခိၣ်ကျၢၢ်ဖိ သု
စ့န့ၣ်ဖဲဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်သမာဝဲဒၣ်လၢသုးဖိသၣ်တအိၣ်နီၣ်တဂၤဘၣ်လၢသုးမ့ၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. တဲဝဲလၢ "ဒီးသီးဟီၣ်ခိၣ်ချၢဒီဘၣ်ကမံးတံာ်ကန
ပၢ်ပကီၢ်အဂီၢ်, မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်အရ့ဒီၣ်လၢထီၣ်ဘိပကဘၣ်သမာတၢ်ဟံၣ်တၢ်ကမၣ်လၢပုၤဂၤအလီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ."

ဖဲလါဖျါတြုၤအါရဲၤ ၂၀၀၆န့ၣ်, ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝီၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်ထံၣ်လိာ်သံက့ၢ်သံဒီးဝဲဒၣ်နအဖသုး ၁၅န့ၣ်ဖိတဂၤလၢအဘၣ်တၢ်ဟံၣ်တ့ၢ်ကွံာ်
အါဖဲချၢၣ်လိာ်ထုၣ်ကီၢ်ရၣ်, ဒီးဖျါဝဲဒၣ်လၢနအဖအပူၤသုးဖိသိဒီးတၢ်မၤအါမၤသီဖိသၣ်သုးတဖၣ်ဖဲအပူၤကွံာ်ယံၢ်န့ၣ်န့ၣ်တၢ်တဆိတလဲ
နီၣ်တမံၤဘၣ်. ဖိသၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်ထဲ ၁၀ န့ၣ် မ့ၢ်တမ့ၢ် ၁၁ န့ၣ် တဖၣ်ဘၣ်ကဲဝဲဒၣ်သုးဖိအသိလၢတၢ်လီၢ်တဘျုးတီး. ဒီးအဝဲသ့ၣ်သ့
ဝဲတၢ်မၤပျံၤမၤဖုးဒီးသိးသိးဒီးအမ့ၢ်ပိာ်ခွါတဖၣ်လၢယိာ်ပူၤမ့ၢ်လၢအတဖိၣ်ဝဲဒၣ်လံာ်အုၣ်သး Official identity card အယိန့ၣ်လီၤ. နီၢ်
ကီၢ်န့ၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သိတအိၣ်နီၣ်တမံၤဘၣ်လၢကဟဲန့ၣ်မၤပျံၤဝဲဒၣ်ပိာ်ခွါဖိတဖၣ်လၢကဘၣ်မၤသကိးယုာ်တၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်, ဒီး ပိာ်ခွါဖိတ
ဖၣ်မ့ၢ်တဒိကနတၢ်ကလုာ်ဘၣ်န့ၣ်တၢ်တီၢ်အဝဲသ့ၣ်နးမးန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်ဟံၣ်ဖိၣ်သုးဖိအသိတၢ်လီၢ်တတီးကိးဝဲ
လၢ တၢ်ဟံၣ်ဖိၣ်ပုၤလၢတၢ်လီၢ်တပူၤယိ, ဒီးတၢ်ဖိၣ်ယာ်အဝဲသ့ၣ်တုၤလၢ Su Saun Yay's non commissioned officers literally ဆါ
ကွံာ်အဝဲသ့ၣ်လၢသုးရၣ်လၢအလိၣ်ဘၣ်သုးဖိတဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. တဘျီန့ၣ်,သုးရၣ်ပူၤဝဲဒၣ်သုးဖိတဖၣ်ဒီးဆုၢ်ဝဲဒၣ်လၢကထီၣ်တၢ်
မၤလိအဂီၢ်လၢလွံၤလါအတီၢ်ပူၤ, ဒီးသုးဖိတဖၣ်တၢ်မၤအါမၤနးအဝဲသ့ၣ်.တၢ်တဟ့ၣ်လီၤတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်လၢလၢဘၣ်အယိအဝဲသ့ၣ်လီၤ
ဒီဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. သုးဖိတဖၣ်လၢအကယုာ်ပူၤဖျါအသးန့ၣ်, တၢ်တီၢ်အဝဲသ့ၣ်ဒီးတဘျီတခိၣ်သံဝဲဒၣ်လၢတၢ်မၤအါမၤနးဒီးအံၤအယိန့ၣ်
လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တူၤဝဲတၢ်မၤလိတခါအံၤမ့ၢ်န့ၢ်ဒီးတၢ်ဆၢဆူအဝဲသ့ၣ်လၢသုးရၣ်လၢ အဟူးအဂၤ တဖၣ်အအိၣ်, သုးဖိသၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်.သုးဖိလၢ
အအိၣ်တၢ်ခိၣ်ပုၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်ကဘၣ်ပၢကမ့ၢ်လၢလီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤပူၤဒီးကဘၣ်မၤအုၣ်မၤစိးတၢ်လၢအမူဒါခိၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အကတီၢ်ဖဲ
န့ၣ်န့ၣ်,မူဒါခိၣ်တဖၣ်အိၣ်ဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်အဘူးအလဲဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်န့ၢ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်တဖၣ်, ဝံၤဒီးတၢ်ဟ့ၣ်လီၤအဝဲ
သ့ၣ်တၢ်ကလုာ်လၢကဘၣ်ဂုၢ်အုၣ်န့ၢ်သဝီဖိအတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်လၢကအိၣ်မူဝဲဒၣ်အဂီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်, တၢ်တထံးဒီး
ဝဲလၢအပူၤကွံာ်တယံာ်ဒီးဘၣ်နီၣ်တဘျီဒီးဘၣ်.ဒီးထဲတခါလၢကနးထီၣ်ဒီးအမ့ၢ်သုးမ့ၢ်တဖၣ်ဆဲးမၤလဲၢ်ထီၣ်အတၢ်မၤအါမၤသီန့ၣ်လီၤ.

သုးဖိတနီၣ်နီၤယုာ်ပူၤဖျါအသးန့ၢ်, ဘၣ်ဆၣ်အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်ကွဲးစးက့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ဒီးတၢ်ကဖိၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢယိာ်ပူၤဒီးတၢ်ကက့ၢ်
ဆုၢ်ကဒါက့ၢ်လၢသုးကျါမ့ၢ်ဒၣ်လဲၢ်ဖိသၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢကဟးဂ့ၢ်တၢ်အဝဲအံၤန့ၣ်, တနီၣ်ယုာ်ဝဲလၢကီၢ်လၢအဘူးတဖၣ်, လၢကလဲၤဖံး
လဲၤမၤတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဟံၣ်ခူသ့ၣ်အနီၣ်ကစၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ကျါ, မ့ၢ်လၢတၢ်မ့ၢ်သ့ၣ်ညါအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်တၢ်က့ၢ်ဆုၢ်က့ၢ်လၢ ကီၢ်

ဆာဆူကီပယီသုးတၢ်လိာ်ဒီးပုၤဖိၣ်အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတအိၣ်နီၣ်တမံၤဘၣ်လၢကမၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်, အဂၤတမံၤန့ၣ်, တၢ်မၤစၢၤလၢအတလဲၤအသးဒ်အလုၢ်အလၢ်အိၣ်ဝဲအသးတဖၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်လၢကီၢ်ပယီၤသုးမုၢ်ကရူၢ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်လၢအဖိလၢ်အံၤန့ၣ်, တဲဘၣ်ယးဝဲဒၣ်ဒီး ကိၤစ---, ဘၣ်န့ၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ဒီးသန့ၤထီၣ်သးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်နကထံၣ်ဘၣ်ဒီး တၢ်ဟံၣ်ဖျါလၢအဖိခိၣ်အသးန့ၣ်လီၤ.

မံး ကိၤစ--- **မုၢ်ဒိၣ်ခါ** ခါ **သုးနံၣ်** ဘၣ်န့ၣ် ပုၤကီၢ်ပယီၤဖိ. **အတၢ်ဘၢ** သိခါ
အိၣ်ဆိးတၢ်လိာ် မ---ကီၢ်ဆၣ်, မါတလုသုးတြိၤ
တၢ်မံးတၢ်မး ကွီဖိ(ယၢ်တီၤ), မၤစၢၤစ့ၢ်ကိးအမိၢ်အပၢ်လၢစံၣ်ပုၤ

ဝဲယလဲၤဆ့ၣ်နီၤယၢ်တီၤတၢ်ဒီးစးအဆၢကတီၢ်န့ၣ်, ယထံၣ်လိာ်သးဒီးသုးသရၣ်ထံစိဟဲလၢ *Su Saun Yay* ပုၤထၢန့ၣ်ဟံၣ်ဖျါတၢ်လၢ သုးတၢ်လိာ် နီၢ်ဂံၢ် (၃) ဝဲ မုၢ်ထံလၢန့ၣ်လီၤ. အဝဲသံကွၢ်ယၢ်လၢ “နအိၣ်ဒီးမၢ်ပိၤတ့ၤ (လံာ်အုၣ်သး) ဧါ” ယစံးဆၢအီၤလၢတအိၣ် ဘၣ်. အဝဲတဲယၢ်လၢ “နကဘၣ်လဲၤကဲသုး.မုၢ်လၢနတအိၣ်ဒီးမၢ်ပိၤတ့ၤနီၢ်ဂံၢ်ဘၣ်ဒီးနမၢ်ပိၤတ့ၤမုၢ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်, နဟဲလၢဝုၢ်ပုၤတ သ့ဘၣ်.” ယဂ့ၢ်လိာ်အီၤလၢယကဘၣ်လဲၤကဲသုး ဘၣ်ဆၣ်အဝဲမၤပျံၤယၢ်လၢကဆၢယၢ်ဆူကွီၢ်ဘျီန့ၣ်လီၤ. ယပျံၤတၢ်ဒိၣ်မးအယိယ တဲအီၤလၢယကလဲၤကဲသုးန့ၣ်လီၤ. နအဖတဖၣ်သ့ဝဲဒၣ်ကျဲတဘျုးမံၤလၢကကိးဝဲဒၣ်ပုၤသုးဖိအသိန့ၣ်လီၤ. လၢယသကိးအကျါတ ဂၤအမံၤလၢကီၢ်ဖ---, ကအိၣ်ဝဲဒၣ် ၃၀န့ၣ်, ဒီးဘၣ်တဘျီန့ၣ်, ဝဲအိၣ်ခိးဝဲဒၣ်ကါအခါပဆ့ၣ်နီၤအိၣ်ဒၣ်လၢဖးထံလၢလးဖးထံကျး ပုၤန့ၣ်လီၤ. နအသုးဖိတနီၤစးထီၣ်ကိးဝဲဒၣ်ပုၤကညိတဖၣ်ကထီၣ်လၢကါဖးဒိၣ်ပုၤဒီးကဆၢဝဲဒၣ်ခိလိလီၤလၢအဝဲသ့ၣ်ကစၢ်သဝိလၢ တၢ်တလိာ်ဟ့ၣ်စ့နီၤတဘးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤကညိဒီးန့ၣ်သ့ၣ်ဖဲသးညိဒီးဖုထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢကါပုၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သုးတဖၣ်က့ၤနီၤကါလၢ သုးတၢ်လိာ်န့ၣ်လီၤ. ဝံဒီးအဝဲသ့ၣ်ယ့ဝဲဒၣ်စ့လၢကပျဲက့ၤပုၤပိာ်မုၢ်တဖၣ်, ဒီးမၤဆူဝဲဒၣ်ပုၤပိာ်ခါတဖၣ်လၢကကဲဝဲဒၣ်သုးန့ၣ်လီၤ.

ယမိတအိၣ်လၢဘၣ်. ယမုၢ်ဝဲဒၣ်အဖိထဲတဂၤစီၤလီၤ. ယအိၣ်ဒီးယမုၢ်ဂါ, ယတအိၣ်ဒီးယဟံၣ်ဘၣ်. ယဟံၣ်မံးအမၤလၢအသိဒီးအဖိအိၣ် ဝဲဒၣ်အါထီၣ်ခံၣ်, ဒီးဝဲသုးဖိၣ်ယၢ်အကတီၢ်န့ၣ်,အမၤဒၢထီၣ်အသိတဒၢန့ၣ်လီၤ. ဝဲယဒုးသ့ၣ်ညါယဟံၣ်န့ၣ်တၢ်ဖိၣ်ယာ်တၢ်လံယၢ်လံးဒီး အဝဲတဲယၢ်လၢယကဘၣ်လဲၤကဲသုးန့ၣ်လီၤ. အဝဲအိၣ်ဝဲဒၣ်ဒီးအမၤလၢခံတဂၤအံၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဖိၣ်ယၢ်လဲၤမုၢ် ၁သိ, ၂၀၀၅န့ၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ယၢ်လၢ *Su Saun Yay* (ပုၤထၢန့ၣ်ဟံၣ်ဖျါတၢ်လၢသုးတၢ်လိာ်) ၁၅သိ န့ၣ်လီၤ. တၢ်လိာ်အံၤန့ၣ်, ပုၤသုးဖိသိ ၁၆န့ၣ်ဆူအဖိလၢတဖၣ်အိၣ်ဝဲဒီးန့ၣ်ညါန့ၣ်လီၤ. သုးသရၣ်ဝဲ (ပုၤထၢန့ၣ်ဟံၣ်ဖျါတၢ်လၢသုးတၢ်လိာ်) အံၤ န့ၣ်, ဆါဝဲဒၣ်ပုၤသုးဖိသိတဖၣ်လၢစ့ဆူသုးရၣ်အသုးဒုလၢအလိာ်ဘၣ်အါထီၣ်သုးဖိတဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. သုးဖိတဖၣ်မုၢ်ယုၢ်ကွၢ်လၢ သုးဒုန့ၣ်, သုးဒုအခိၣ်လဲၤဝဲဒီးပုၤဝဲဒၣ်ပုၤသုးဖိလၢ (ပုၤထၢန့ၣ်ဟံၣ်ဖျါတၢ်လၢသုးတၢ်လိာ်) လၢကမၤပုၤက့ၤတၢ်လိာ်န့ၣ်လီၤ. သုး ရၣ်တဖၣ်ပုၤဝဲဒၣ် ၅၀,၀၀၀ကွးလၢသုးဖိအသိလၢအနံၣ်ပုၤတဖၣ်ဒီး ၃၀,၀၀၀ကွးလၢသုးနံၣ်တပုၤဒီးဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤသုးဖိသိ လၢသုးနံၣ်တပုၤဒီးဘၣ်တဖၣ်လၢ (ပုၤထၢန့ၣ်ဟံၣ်ဖျါတၢ်လၢသုးတၢ်လိာ်), လၢအဘၣ်သးထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်မၤလိစ့ၢ်ကိးဘၣ်ဟ့ၣ်ဝဲဒၣ်ခိၣ် ဖးလၢ်ဆိုးဆူ (ပုၤထၢန့ၣ်ဟံၣ်ဖျါတၢ်လၢသုးတၢ်လိာ် NCO) တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. အယိန့ၣ်, သုးသရၣ်တဖၣ်, သုးရၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်အ ဝဲသ့ၣ် ၃၀,၀၀၀ကွးလၢအပုၤသုးဖိသိလၢအနံၣ်တပုၤဘၣ်တဖၣ်, ဒီးနသးနံၣ်မုၢ်တပုၤဒီးဘၣ်န့ၣ်, နကဘၣ်ဟ့ၣ်စ့ၢ်ကိးသုးသရၣ် ၂၀,၀၀၀ကွးဒီးနထီၣ်သုးတၢ်မၤလိကန့ၣ်ဝဲဒၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဝဲလၢမုၢ်၁၇သိ, ၂၀၀၅န့ၣ်, အဝဲသ့ၣ်ဆုၤယၢ်ဆူ သုးတၢ်မၤလိအလီၢ် နီၢ်ဂံၢ် (၇) ဝဲတီၤန့ၣ်ကွံးဒီးယထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်မၤလိဝဲန့ၣ်လွံၢ်လၢ န့ၣ်လီၤ. သုးသရၣ်တဖၣ်ဝဲ *Su Saun Yay* ဟ့ၣ်လီၤယၢ်မုၢ်ဒါလၢခိၣ်ချ့သုးရၣ် (၃၇၈)ဘၣ်ဆၣ်ဝဲယဟဲတ့ၤဝဲ (တၢ်ထီၣ်တၢ်မၤလိ)အလီၢ် န့ၣ်, အဝဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်လီၤယၢ်မုၢ်ဒါလၢ ခိၣ်ချ့သုးရၣ်(၃၄၉)န့ၣ်လီၤ. ယနီၢ်ယၢ်တလၢပုၤဒီးဘၣ်, ဘၣ်ဆၣ်ဟံၣ်လီၤဝဲဒၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကိာ်လိာ် လၢယ (ယုနံဖိမ်)ဆူကၤသုးအထၢၣ်ပုၤဝဲအဝဲသ့ၣ်စီၤကွၢ်ယၢ်အခါန့ၣ်လီၤ. ပုၤနီၢ်ယၢ်ကဘၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ် ၈၀ ပီၤ ဘၣ်ဆၣ်ယနီၢ်ယၢ်အိၣ် ဈာန့ၣ်ဒီး ၇၀ပီၤန့ၣ်လီၤ.

ပုၤသုးဖိအသိကအိၣ်ဝဲဒၣ် ၂၅၀၀၀ထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်မၤလိ, ဟံၣ်ယုၢ်ဒီး သုးဖိသ့ၣ်အဂၤ ၁၀ န့ၣ်လီၤ. ပုၤသုးဖိသိတဖၣ်အံၤတၢ်နီၤဖးလီၤဝဲ လွံၢ်ဖုဝဲသုးတၢ်မၤလိအတၢ်လိာ် Army Training Camp န့ၣ်လီၤ. ယထံၣ်ဝဲဒၣ်သုးဖိသ့ၣ်သၢဂၤလၢသုးဖုလၢအဂၤလၢအညါဘီၣ်န့ၣ် ယၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ကအိၣ် ၁၃န့ၣ်ယၢ်ယၢ်န့ၣ်လီၤ. ဝဲယထီၣ်တၢ်မၤလိအခါန့ၣ်, ယန့ၣ်ဟူလၢသုးခိၣ်ကိာ်ဝဲဝဲဟးအိၣ်သ ကိးပထီၣ်တၢ်မၤလိဝဲသုးတၢ်လိာ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ယသုးစကီၢ် ကွီၤအူသံကွၢ်ယၢ် “နသးအိၣ်ပုၤနံၣ်လဲၣ်” ယစံးဆၢအီၤယသးအိၣ် ၁၅န့ၣ် ဒီးအဝဲဒဲယမဲၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲတဲယၢ်လၢနကဘၣ်စံးဆၢ ၁၈န့ၣ် မုၢ်လၢသုးခိၣ်ကိာ်ဝဲဝဲဟးအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပဲယထိပ်တံမာလိအခါနှင့်, ယဘဉ်ယုာ်လဂါခိ, ဒီးပဘဉ်မာလိထံသး parade drill, ထဉ်ဘုဒီးကူးဘုဒီးမာလိဘဉ်ယးတံစုကဝဲ၊ ဆံးဆံးဖိတဖဉ်န့ဉ်လီ၊ လကသုဉ်ဘုအဂီ, ပဘဉ်ထဉ်တံလါစံဉ်ပုလါကိဒီးသီးဒီးကျိန့ဉ်လီ၊ ပဘဉ်ထုးစုကိးကါထဉ်တံဒီးပျံ (လကထဉ်ထိဉ်ဟိဉ်ခိဉ်), ယုဉ်ဒီးသုးဖိသိတနီလကခိးဆိဉ်တံဒီးတနီလကတံဉ်ဝဲဒဉ်တံအဂီ (အယိပုဘဉ်မုဘဉ်ဒါတဖဉ်တလိဉ် သုဉ်ဒဉ်ကါသိဘဉ်) န့ဉ်လီ၊ ပဘဉ်မာတံနးဒိဉ်မးဒီးပလါဘုးလါတံဘဉ်ဆဉ်ယတဒီးန့ဉ်ဘဉ်တံဆိဉ်တံအီလါပုၤပုၤဘဉ်, ပ န့ဉ်ဘဉ်ဆိဉ်ထဲတဖျဉ်ခိးမုၤတစုညါသးလဂါခိအကတီ, ပထိးသဉ်ကသုထံလါမုၤယုာ်လီ, လါမုၤဟါလါတခိပဒီးန့ဉ်ဘဉ်ညဉ်ခံ လိဉ်ဖိယုဉ်ဒီးမုၤတစးဖိန့ဉ်လီ, ဘုလါပသုဉ်လါတဖဉ်တံဆါကွံဉ်ဝဲဒီးစုလါအန့ၤတဖဉ်လဲၤဝဲဒဉ်ဆု ခမတ အသုးခိဉ်အဆိဉ်အယိအ ဝဲကဲဒိဉ်ထိဉ်, ထုးတံထိဉ်ကွံၤကွံၤန့ဉ်လီ၊

ပဲတံမာလိအခါနှင့်, ယမာလိစုကိးဒီး kyin wut chao seh ("sixty rules of conduct") တံသုဉ်ထိဉ်တံဘျု ၆၀ထံဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီ၊ တံသိဉ်တံသိဆိဉ်ဝဲဒဉ်အထိဉ်၂၀လါပုၤသုးဖိအဂီ, ၁၀ ထံဉ် လါနကဘဉ်ကွံၤဆါမဲးဒီးပုၤကမျာ်ဒီးလဲဉ်, ၅ ထံဉ်လါကဘဉ်ကွံၤ ဆါမဲးဒီးဒုဉ်ဒါ, ဒီးယတံနီတဘဉ်ဘဉ်, မုၤပုၤထံဉ်လါနကဘဉ်ကွံၤဆါမဲးဒီးတံသကိးသုးဖိတဖဉ်, ဘဉ်သုဉ်သုဉ် ၅ထံဉ် မုတမုာ် ၁၀ထံဉ် န့ဉ်လီ၊

ပဲတံမာလိအကတီနှင့်, ပုၤသုးဖိသိ ၁၀ဂါဂုဉ်ကွဲးစးယုာ်ပုၤဖျးအသးဘဉ်ဆဉ်ထဲဒဉ်အဝဲသုဉ်၄ ဂါပုၤဖျးဝဲဒီး ၆ ဂါတံကုၤဖိဉ်ချုး ဝဲဒဉ်န့ဉ်လီ၊ အဝဲဘဉ်တံမာဆါအီနးနးကလဲဉ်, ဘုးတံမးလါကသံန့ဉ်လီ၊ တံဒုးတံဉ်ယာ်အခိဉ်, အစုဘဉ်တံဆါတံဉ်ယာ်ဒီးပျံ ထး, ဒီးတံတံအီဝဲကုၤဝဲကုၤကိးဘျီဒီးဖဲသုးသရဉ်တဖဉ်မုၤသးအကတီန့ဉ်လီ၊ သုးသရဉ်တဖဉ်ဟ့ဉ်လီအဝဲသုဉ်တံကလုာ်လါ ကဘဉ်မံနီလါလါကျာ်လါဒီးတံအဝဲသုဉ်ချုးယံလါသုးဖိသိတဖဉ်ခဲလါအမဲးညါန့ဉ်လီ၊ ယပျံတံအံဒိဉ်မးအယိယုာ်ပုၤယ သးတဘျီဘဉ်၊

ပဲဝဲနံၤဘဉ်တံဆုၤပုၤဆုခိဉ်ချုးသုးရုဉ် (၃၄၉), ပမံၤမုာ် ကိၤစ-----, မ-----, စ-----, စ-----, ဝ-----, တ-----, ဒီး အ-----တဖဉ်န့ဉ်လီ၊ လါနံၤအကျါ စ-----, ဝ-----, ဒီးယၤ ပယုာ်ပုၤဖျးပသးန့ဉ်လီ၊

လါခိဉ်ချုးသုးရုဉ်(၃၄၉)အပုၤန့ဉ်ပုၤသုးဖိဆိဉ်အါန့ဉ်ဒီးတကယၤဂါန့ဉ်လီ၊ ယသုးခိဉ်န့ဉ်မုာ်ဝဲဒဉ်စိဝု, သုးရုဉ်ခိဉ်မုာ်ဝဲစိထံဉ်, ဒီး သုး ခိဉ်ဂီဂုာ် (၁)မုာ်ဝဲ သံဉ်ခဲန့ဉ်လီ၊ သုးရုဉ်ခိဉ်ဘဉ်သးယုထုၤပုၤသုးဖိလါအဝဲပုၤကညိကိဉ်ဘဉ်ဒီးအတံသုတံဘဉ်အိဉ်, ကြိဆါဒီးသ ဒါတံသုတဖဉ်န့ဉ်လီ၊ တံတဘျီအံမုာ်အဆိကတံတဘျီလါယမဲးလါတံမဲးညါန့ဉ်လီ၊ ပစးထိဉ်ဟးလါမာတၢၤဘုးလါခိဉ်န့ဉ် လီ၊ ပစးဒီးချဲဖဲစိဉ်တံကျိစးထိဉ်ပဲလါခိဉ်ဆု ဂဲသဝိန့ဉ်လီ၊ စးထိဉ်ဖဲဂဲသဝိပစးဝဲဒဉ်သၢသိကျဲတုၤဆုဝဲစိန့ဉ်လီ၊ သုးရုဉ်ခိဉ်ယု ဝဲဒဉ်ပိတၢၤယုဂါလါသဝိလါအလဲဘဉ်လါကျဲကိးဖျဉ်ဒီးန့ဉ်လီ၊ အဝဲကိးဝဲပိတၢၤယုဂါဒီးမုာ်လဲတုၤလါသဝိအဂါတဖျဉ်ဒီးအယု ကဒီးဝဲယုဂါဒီးပုၤကွံဉ်အလိလံၤယုဂါန့ဉ်လီ၊ ခိဉ်ချုးသုးရုဉ်(၃၄၉) ပါဝဲဒဉ်ဟိဉ်ကဝဲပဲလါလါဒီး, မ့ဉ်ဝု, ကွါအကီ, ဒီးဝဲမိတဖဉ် န့ဉ်လီ၊ ခိဉ်ချုးသုးရုဉ်(၃၄၉)ဟဲတုၤကဆိဉ်ဝဲဒဉ်ခဲလါဒီးတတံလါကမာပုၤခိဉ်ချုးသုးရုဉ်(၅၈၇)အလိန့ဉ်လီ၊ ခိဉ်ချုးသုးရုဉ်(၃၄၉) အသုးခိဉ်မုာ်ဝဲစိထံဉ်, သုးခိဉ်ဂီဂုာ်(၁)မုာ်ဝဲသံဉ်ခဲ, သုးဒုခိဉ်(၁)မုာ်ဝဲ ဖဲထုဉ်, သုးဒုခိဉ်(၂)မုာ်ဝဲယဲထု, ဒီးသုးဒုခိဉ်(၃)မုာ်ဝဲ စံၤအူ ဒီး သုးဒုခိဉ်(၄)မုာ်ဝဲ ကွါစံၤထံဉ်န့ဉ်လီ၊

သုးပတီမုာ်ဖိအဘုးအလဲမုာ်ဝဲ ၈,၀၀၀ ကွးတုၤဆု ၉,၅၀၀ကွးလါတလါအဂီန့ဉ်လီ၊ သုးရုဉ်ခိဉ်ဟံးကွံဉ်ဝဲဒဉ် ၂၀၀လါအကစၢ်အ ဂီဒီးဟံးစုကိးစုလါဘုဉ်(မုးစိၤပွဲစိၤ)အဂီ, ဒီးအမုာ်, ကထုၤ(ဘုဉ်လါပုၤလဲၤဟ့ဉ်တံဘီလါသိခါတဖဉ်အဆိဉ်, တံမာအီဝဲလါအိး ကထိဘဉ်-လါနိဉ်ဝုဘဉ်) ဒီးစ ၂,၀၀၀ကွး-၃,၀၀၀ကွးအဝဲသုဉ်ဟံးန့ဉ်ဝဲပတံဘုးတံလဲအပုၤတဘျုးဘျီညါန့ဉ်လီ၊ ပဒီးန့ဉ်ဘဉ် ထဲ ၆,၀၀၀ကွး (မုတမုာ်) ၇,၅၀၀ကွး လါတလါအတီပုၤန့ဉ်လီ၊ ဒုတံဉ်ကြပ် ဒီးန့ဉ်ဘဉ်ဝဲဒဉ် ၁၁,၀၀၀ကွး, တံဉ်ကြပ် ဒီးန့ဉ်ဘဉ် ဝဲဒဉ် ၁၂,၀၀၀ကွး, ဒီး တံဉ်ကြပ်ကြီး န့ဉ်ဘဉ်ဝဲဒဉ် ၁၃,၀၀၀ကွးန့ဉ်လီ၊ တံဉ်စိပ်မုး န့ဉ်ဘဉ်ဝဲဒဉ် ၁၅,၀၀၀ကွးန့ဉ်လီ၊

ပဲပဆိလါသးဖဲဝဲဘိသဝိန့ဉ်, သုးတဖဉ်ခးဝဲဒဉ်သဝိဖိခဲဂါအထိးတဖဉ်ဒီးဟဲကုၤစိဉ်ဝဲဒဉ်လါသုးတံလီၤန့ဉ်လီ၊ ဝဲဒီးအဟ့ဉ်လါတံ ကလုာ်လါထိးကစၢ်ကဘဉ်ဟဲထံဉ်လိာ်သးဒီးအဝဲသုဉ်ဒီးအဝဲသုဉ်မုာ်သးလိကုၤအထိးန့ဉ်, ကဘဉ်ဟ့ဉ်ထိးအပုၤခံဆး ဘဉ်ဆဉ် သဝိဖိ ဟဲတဘျီဘဉ်, သုးတဖဉ်ဝဲအါထဲသိထိးတဖဉ်အါန့ဉ်မၤဟးဂါအဝဲသုဉ်တံမုာ်တံဘီ, ဘဉ်ဆဉ်သုးတဖဉ်တသုဉ်တံနီတမံၤဘဉ်ဖဲ အဘုးဒီးသုးတံလီၤအါန့ဉ်လီ၊ အဝဲသုဉ်ဘဉ်သးအိဉ်ထိးညဉ်, အယိအဝဲသုဉ်မၤနီတံလါလါသဝိဖိသုဉ်တဖဉ်အဖိခိဉ်န့ဉ်လီ၊ သုး ဖိသုဉ်တဖဉ်တမာပိထွဲအဝဲသုဉ်အမုအဒါ(တံသိဉ်တံသိအထိဉ်ယုဆဲ)လါအကျါတဖဉ်လါကဘဉ်ရုဒီးသဝိဖိခဲလဲဉ်န့ဉ်လီ၊

သုးသရဉ်တဖဉ်မၤနီမၤယုဉ်ဒီးဆိဉ်တံမၤနီၤဝဲဒဉ်သုးပတီမုာ်ဖိလါကဘဉ်မၤတံကိးဘျီဒီးန့ဉ်လီ၊ အဝဲသုဉ်အါဝဲဒိဉ်မးလါပဖိခိဉ် န့ဉ်လီ၊ ပတံဆါကတီတဆိဉ်လါပကဆိဉ်ဘုးဆိဉ်သါဘဉ်, ဖဲအဆိဉ်လါတံလီၤခံမုာ်ဂုၤတံမဲးညါမုာ်ဂုၤန့ဉ်လီ၊ ယသးဆါဒီးပုာ်ထိဉ် နအဖအသုးသရဉ်ခိဉ်မးဒီးယဘဉ်သးမၤသံအဝဲသုဉ်န့ဉ်လီ၊

တံဂုာ်လါယယုာ်ကွံဉ်လါနအဖသုးမုာ်ပုၤအံၤန့ဉ်မုာ်လါဘဉ်တနံၤဖဲယဖိန့ၤအဝဲသုဉ်သုးမုာ်မုၤအခါ, တံဉ်ကြပ် ကွါသု ကိးယၤဒီးဟ့ဉ် လါယၤတံကလုာ်လါယကဘဉ်လဲၤဒါဉ်ထံန့ဉ်လီ၊ ယစံးဆါအီလါယမုာ်လဲၤန့ဉ်ယမုၤကပုဉ်အယိသံကွံၤပုၤလါအဂါတဂါလါ

ကလေးတို့ထံတော်မှ တစ်ကြိမ် တဲယလေးယတကဒိကနှင့်အကလုာ်ဘဉ်ဒီးအထိယန့ဉ်လီၤ. ယလဲၤတီဉ်ဖျါထီဉ်တၢ်ဂ့ၢ်အံၤလၢသုးဒု
ခိဉ်ဖံထၢဉ်အအိဉ်ဒီးအထိယၤစ့ၢ်ကိးန့ဉ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်လၢအဂၤယယုာ်ထီဉ်ကွံာ်မ့ၢ်ဖဲ. ယတဘဉ်သးလဲၤကဲသုးနီတဘျီဘဉ်န့ဉ်လီၤ. ဖဲယ
ဖဲတုၤလၢတၢ်မဲာ်ညါဒီးယဟ်လီၤယသးလၢယကယုာ်ဖျါးကွံာ်န့ဉ်လီၤ. ယယုာ်ထီဉ်ကွံာ်ဖဲလၢဖုၤတြုၤအါရံၤ ၄သီ, ၂၀၀၆န့ဉ်န့ဉ်လီၤ.
ခဲအံၤန့ဉ်, ယဆၢမ့ၢ်လၢလၢယကဆဲးဖိဉ်ကျိသုးဒီးဘဉ်ဆဉ်တမ့ၢ်တၢ်ညါလၢယဂီၢ်ဘဉ်, ယကထီဉ်ကဒါက့ၤကွံာ်န့ဉ်လီၤ.

တၢ်ဘျး